

Αιγυπτιώτικα: ένα γλωσσικό ιδίωμα υπό εξαφάνιση (;)

Ρέα Δελβερούδη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

rdel @frl.uoa.gr

ΚΥΚΛΟΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΕΕΠΓ

Γλώσσα, κοινωνία και εθνογραφία

22 Οκτωβρίου 2019

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας &
Ιστορίας

«Αιγυπτιώτικα»

Γλωσσικό ιδίωμα των Ελλήνων της Αιγύπτου
(Αιγυπτιωτών)

Προϊόν ταυτόχρονης επαφής

- διαφορετικών ιδιωμάτων της ελληνικής με
- γλώσσες από διαφορετικές γλωσσικές οικογένειες, κυρίως
  - αραβική και
  - γαλλική

Ιστορικές μελέτες για Έλληνες στην Αίγυπτο

1801 :	1.000	έλληνες ορθόδοξοι
1820 :	15.000	
1899 :	35.000	
1937 :	61.502	

(Trimi-Kirou 1996)

Στην Αλεξάνδρεια το πρώτο μισό του 20^{ού} αιώνα
συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος ελληνικός
πληθυσμός της Αιγύπτου

Ιστορικές μελέτες για Έλληνες στην Αίγυπτο

Η ελληνική παροικία της Αλεξάνδρειας

- η πολυπληθέστερη της ελληνικής διασποράς
- η πολυπληθέστερη ξένη παροικία στην Αίγυπτο
- ετερογενής γεωγραφικά και κοινωνικά
  - οι μεγαλύτερες ελληνικές περιουσίες,
  - μια σημαντική σε αριθμό μεσαία και μικροαστική τάξη,
  - φτωχοί Έλληνες, περισσότεροι από αυτούς όλων των άλλων εθνοτήτων μαζί

(Trimi-Kirou 1996, 7-13).

Η παρούσα εργασία

Ένα πρώτο βήμα για την καταγραφή μιας παραγνωρισμένης ποικιλίας

- κοινωνιογλωσσικές συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε («εξωγενή χαρακτηριστικά») (διαφάνειες 8-17)
- ορισμένα από τα γλωσσικά στοιχεία που την αποτελούν: «ενδογενή χαρακτηριστικά» (διαφάνειες 18-36)

Η παρούσα εργασία

Έρευνα το καλοκαίρι του 2017

- 11 συνεντεύξεις με Αιγυπτιώτες και Αιγυπτιώτισσες, που γεννήθηκαν στην Αλεξάνδρεια από τα τέλη της δεκαετίας του 1920 και μετά και ζουν τώρα στην Αθήνα,
- και με μία νεότερη ομιλήτρια, που γεννήθηκε στην Αθήνα από γονείς Αιγυπτιώτες.

Η παρούσα εργασία

Από έναν αρχικό κατάλογο 30 λέξεων, φτάσαμε στα περίπου 270 στοιχεία (κυρίως λέξεις και εκφράσεις, καθώς και μορφολογικά ή φωνητικά χαρακτηριστικά), από τα οποία περίπου

τα 100 είναι αραβικής,

55 γαλλικής και

18 ιταλικής επιρροής

Εξωγενή χαρακτηριστικά: Η πολυγλωσσική και πολυπολιτισμική ατμόσφαιρα της Αλεξάνδρειας, αρχές 20^{ου} αιώνα

Στέκομαι στο πεζοδρόμιο για να δω να παρελαύνει μπροστά μου ένας συρφετός Αράβων, Ευρωπαίων, Τούρκων, Νέγρων, Ινδών, Νούβιων, Σουδανέζων, κ.λπ. Όλοι αυτοί κινούνται, συνωστίζονται, θορυβούν μέσα σε έναν εξωτικό πανδαιμόνιο ήχων και χρωμάτων. Η αραβική γλώσσα, με τους βραχνούς και σκληρούς ήχους της συμβάλλει σίγουρα στη δημιουργία αυτής της θορυβώδους εντύπωσης. Στον δρόμο, συνομιλώ με έναν Αιγύπτιο που, σε μία πρόταση, βάζει δύο αραβικές λέξεις, τέσσερεις γαλλικές και δύο αγγλικές. Είναι αμαξάς και του λέω να με οδηγήσει στο γαλλικό προξενείο.

Rayer, A. 1906. *Voyage agricole dans la vallée du Nil*. Corbeil : Crété (δική μας μετάφραση)

(Πρόεδρος της Εταιρείας Βοτανολογίας της Γαλλίας)

Πολύγλωσση κοινωνία =
πολύγλωσσα άτομα;

Παράγοντες

- Κοινωνική τάξη, τόπος κατοικίας
  - Ιμπραημία, Καμπ Σεζάρ
  - Cartier grec
  - 'αραπομαχαλάδες'

Κοινωνιογλωσσολογική πυραμίδα

Κορυφή: γαλλική

Βάση: αραβική

Επιπλέον παράγοντας: Το φύλο

- Ελληνίδες που μένουν σε ελληνικές γειτονιές στην Αλεξάνδρεια και δεν γνωρίζουν (;) την αραβική
- Διαφορετικοί ρόλοι των φύλων που αντανακλώνονται στα σχολικά προγράμματα:
Η αραβική
  - στα σχολεία αρρένων από το δεύτερο μισό του 19^{ου} αι. (Trimi-Kirou 1996),
  - Απούσα από τα σχολεία θηλέων έως το 1950

Υβριδικοί αυτοσχέδιοι κώδικες

Ανάγκη για επικοινωνία μεταξύ Ελληνίδων και πλανόδιων, βοηθητικού προσωπικού, εμπόρων:

- *ρουχ γκιπ κολοκύθια* ‘πήγαινε φέρε κολοκύθια’,
- *γκιπ κιντί κι φο φελ μαρμάρ* ‘φέρε αυτό που είναι εκεί πάνω στο μάρμαρο’

Διαφορές με Ελληνίδες στο Κάιρο ή σε άλλες πόλεις ή σε άλλες συνοικίες της Αλεξάνδρειας

Σχέση αραβικής με ευρωπαϊκές γλώσσες

«Κάθε πολυγλωσσική κατάσταση είναι στενά συνδεδεμένη με το **κοινωνικό περιβάλλον** στο οποίο υπάρχει, δηλαδή με παράγοντες όπως το **στάτους** των εμπλεκόμενων γλωσσών, οι **σχέσεις ιεραρχίας μεταξύ των ομιλητών** των διαφορετικών γλωσσών, ο **αριθμός και ο βαθμός γοήτρου των πολύγλωσσων ομιλητών** ή **η χρήση** συγκεκριμένης γλώσσας σε συγκεκριμένα πεδία».

Schendl (2012: 522, δική μας μετάφραση)

Αραβική γλώσσα

Κατάσταση **διγλωσσίας** (πβ. καθαρεύουσα/
δημοτική)

Χαμηλό στάτους

Μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αι. δεν ήταν επίσημη
γλώσσα

Αραπάδες (εν.: Αράπης, θηλ.: Αραπίνα)

αράπικα

αγκνάμπι 'ξένος, αλλότριος, διαφορετικός'

Ευρωπαϊκές γλώσσες (γαλλικά, ιταλικά, αγγλικά)

Παρούσες στο σχολείο και στην καθημερινή ζωή

- **γαλλική**: *lingua franca*, μεικτά δικαστήρια, καθημερινές εμπορικές συναλλαγές (γαλλόφωνοι Εβραίοι)
- **αγγλική**: αραβικό πανεπιστήμιο. Παρά την πολιτική κυριαρχία των Βρετανών στα αιγυπτιακά εδάφη (1882-1952), δεν κατάφερε ποτέ να υποσκελίσει τη γαλλική ως *lingua franca*
- **ιταλική**: εμπόριο (Ιταλοί και ιταλόφωνοι Μαλτέζοι)

Ευρωπαϊκές γλώσσες στην καθημερινότητα

Sous-titres δίγλωσσοι (αραβικά, αγγλικά,
γαλλικά, ανάλογα την ταινία)

ρεκλάμες, ονομασίες καταστημάτων συχνά
στη γαλλική

Αναδρομικότητα

Αναδρομικότητα (“fractal recursivity”) Irvine & Gal 2000,
Αξαμπανόπουλος 2017)

και **κοινωνιογλωσσική ιεραρχία**

Status γλωσσών στην Αίγυπτο:

- Ευρωπαϊκές γλώσσες στην ανώτατη εκπαίδευση, τα δικαστήρια, το εμπόριο/ κοινωνική ελίτ
- Αραβική: χαμηλό στάτους (μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αι. δεν ήταν επίσημη γλώσσα).

Ελληνική παροιμία

- Εύποροι Αιγυπτιώτες: ευρωπαϊκές γλώσσες,
- Χαμηλότερα στρώματα: τις γνωρίζουν λιγότερο καλά (πάντως καλύτερα απ’ ό,τι οι αντίστοιχης κοινωνικής θέσης Αιγύπτιοι),
  - την αραβική τη γνωρίζουν και στη δημόδη εκδοχή της

Αναδρομικότητα

Στο εσωτερικό της ελληνικής παροικίας: διαίρεση κατά φύλα.

- ανδρικός πληθυσμός μαθαίνει και μιλά την αραβική ανεξάρτητα από κοινωνική τάξη,
- γυναικείος πληθυσμός: ανομοιογένεια:
  - Μέσα και ανώτερα κοινωνικά στρώματα γνωρίζουν την αραβική υποτυπωδώς,
  - Χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα (ή όσες ζουν εκτός των ελληνικών συνοικιών) χρησιμοποιούν την αραβική στα αραβόφωνα, πιο λαϊκά περιβάλλοντα της πόλης.

Ενδογενή χαρακτηριστικά

Η ανάσυρση λέξεων πλάθει ένα σκηνικό

Με τους πλανώδιους που περνούσαν φωνάζοντας

ασφούρ ελ νιλ ‘πουλάκια από τον Νείλο’,

λάμπαν ‘γάλα’,

σιμίτ, γκίμπνα, μπεντ ‘κουλούρια, τυρί, αυγά’,

ρομπαμπέκια (< ιταλ. *roba vecchia*) ‘παλιατζής’,

μπασάλαχ μπαουαμπίρ ελ γκαζ ‘επιδιορθώνω γκαζιέρες’,

μπασάλαχ κόρσι ‘επιδιορθώνω καρέκλες’,

σεν σικίν ουα μα-άς ‘ακονίζω μαχαίρια και ψαλίδια’,

αμπάγιαντ ελ ναχάς ‘γανώνω μπακιρένια σκεύη’,

Ενδογενή χαρακτηριστικά

ενώ πωλητές έξω από τις μπουραρίες πουλούσαν
γκαντόφλες ‘αχιβάδες’ και
ρίτσες ‘αχινούς’,
ντουράδες πουλούσαν *ντούρες* (< αραβ. *dora*
‘καλαμπόκι’) και
ζιμπαλάδες περνούσαν για να μαζέψουν τις
ζιμπάλες (< αραβ. *zibala*) ‘σκουπιδοντενεκές,
σκουπίδια’.

Ενδογενή χαρακτηριστικά

Οι Αιγυπτιώτες είχαν

αμπονέ (< γαλ. *abonné*) 'κάρτα απεριορίστων διαδρομών στο τραμ'
και πήγαιναν για βόλτα στην

Κορνίς (< γαλ. *Cornish*) 'παραλιακή λεωφόρος'
ή φορούσαν το

κουστούμι τους 'μαγιό'
και οι κυρίες το

μπονέ τους (< γαλ. *bonnet*) 'σκουφάκι της θάλασσας',
για να κάνουν βουτιές από το

ραντό (< γαλ. *radeau*) 'εξέδρα μέσα στη θάλασσα'
ή από τον

πόντη και το **ποντόνι** (< γαλ. *pont*) 'προβλήτα',
ενώ τους άρεσε να τρώνε

ζαμπόν ή **jambon** (< γαλ. *jambon*) και

τρίπα αλά βενετσάνα (< ιταλ. *trippra alla veneziana*) 'είδος πατσά με κόκκινη σάλτσα'.

Δάνειες λέξεις

Δύο βασικές πηγές δανεισμού:

- Η **αιγυπτιακή** διάλεκτος της αραβικής, γλώσσας της σημιτικής οικογένειας (άμεση επαφή) και
- Η **γαλλική**, που ανήκει, όπως και η ελληνική, στην ευρύτερη ινδοευρωπαϊκή οικογένεια. (άμεση επαφή, λ.χ. με γαλλόφωνους Εβραίους, είτε λόγω διεθνούς ακτινοβολίας)

(Αναστασιάδη-Συμεωνίδη 1994)

Δάνειες λέξεις

Άλλες δότριες γλώσσες

- Η **ιταλική** (άμεση επαφή με Ιταλούς και ιταλόφωνους Μαλτέζους)
- Η **τουρκική** (μέσω της ελληνικής ή της αραβικής)

Απουσία της **αγγλικής**, της γλώσσας της κυρίαρχης πολιτικά ξένης δύναμης έως το 1956 (εκτός από αγγλισμούς που απαντούν και στην ΚΝΕ: *μπαρ, σάντουιτς, τένις*)

Δάνειες λέξεις από την αραβική

- Αριθμός αραβικών λέξεων στο λεξιλόγιο των Αιγυπτιωτών : ???
- Βαθμός φωνολογικής και μορφολογικής προσαρμογής τους: ???

Ατομικές διαφορές: γνώση της αραβικής (κλασικής ή/και ομιλούμενης αιγυπτιακής), τόπος διαμονής, φύλο, επάγγελμα, εκάστοτε συνομιλητής, αστάθμητοι παράγοντες (ψυχολογικοί-ιδεολογικοί: χαμηλό κύρος της αραβικής, συχνότερη χρήση της από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα των Αιγυπτιωτών)

Δάνεια από την αραβική

- Γραμματική κατηγορία του **ονόματος**, λίγα **επίθετα** και κανένα **ρήμα** (παράγωγο **μπαρμπερίζομαι** ‘κουρεύομαι, ξυρίζομαι’).
- Σε όλα τα δάνεια ονόματα αποδίδεται **γραμματικό γένος** (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Χειλά-Μαρκοπούλου 2003· Ράλλη 2003)
  - είτε με την ένταξή τους σε ένα ελληνικό κλιτικό παράδειγμα (**ο μπουάπης, του μπουάπη, οι μπουάπηδες**)
  - είτε, στην περίπτωση των μη προσαρμοσμένων λέξεων, μέσω του άρθρου (**ο shaouish/σαουίς** ‘αστυφύλακας’, **το mishmish** ‘βερύκοκο’)

Δάνεια από την αραβική

Α. Λέξεις ενταγμένες στο καθημερινό λεξιλόγιο

- ο μπουάπης** (< αραβ. *bawab*) ‘θυρωρός’,
η μπουάπα ‘είσοδος της πολυκατοικίας, το θυρωρείο’,
το μπαλάτι (< αραβ. *balat*) ‘πλακάκι στο πάτωμα’,
το χαμσίι (< αραβ. *hamesin*) ‘έντονος άνεμος από την έρημο’,
η μπατανία (< αραβ. *bataniya*) ‘κουβέρτα’ (η λ. απαντά και στον ελλαδικό χώρο),
η νόκτα (< αραβ. *nokta*) ‘ανέκδοτο’,
το μασούρι (< αραβ. *masour*) ‘σωλήνας’,
το χαρτούμι (< αραβ. *hartoum*) ‘λάστιχο ποτίσματος’,
το κόχλι (< αραβ. *kohl*) ‘προϊόν για το μακιγιάζ των ματιών’).

Δάνεια από την αραβική

1. Προσαρμοσμένα μορφολογικά:

μπουάπηδες, ζιμπάλες, ντούρες, μπαλάτια, χαμσίνια, μπατανίες, φαραφίτια (< αραβ. *farafit*)

‘μικροπράγματα, απομεινάρια, αποφάγια’,

– Βάσεις για παραγωγή άλλων λέξεων: *ο μπουάπης* > *η μπουαπίνα* ‘γυναίκα του θυρωρού’

το μπουαπάκι ‘παιδί του θυρωρού’,

η ζιμπάλα > *ο ζιμπαλάς* ‘σκουπιδιάρης’,

η ντούρα > *ο ντουράς* ‘πλανώδιος πωλητής καλαμποκιού’,

το μπαλάτι > *το μπαλατάκι* ‘μικρό πλακάκι’

– (*ζιμπίμπ* > *καραζιμπίμπας* ‘αυτός που πίνει πολύ ούζο’)

Δάνεια από την αραβική

2. Ασταθή ως προς την προσαρμογή

ο μακουάγκι/ο μακουάγκης ‘σιδερωματάς’,

ο σοφράγκι/ο σοφράγκης ‘σερβιτόρος’,

ο αραμπάγκι/ο αραμπάγκης ‘αμαξάς’,

γαλαμπάουι/γαλαμπάουης (επιθ.) ‘καταφερτζής, πολυλογάς, πονηρός’,

οι μουχλούλ/οι μουχλούλες/οι μουχλούδες (θηλ.) και *οι μπουχλίνες* (στο ιδίωμα της Διώρυγας) (< αραβ. *um el khouloul*) ‘είδος φαγώσιμου μικρού όστρακου’

λίμπ (η) ή λεμπ (το) (< αραβ. *lib*) ‘είδος πασατέμπου’, (* *το λίμπι*, * *η λίμπα*), αλλά (πληθ.): *οι λίμπες /τα λίμπια*

φελάφελ /η φαλάφα/οι φελάφες

Δάνεια από την αραβική

3. Μη προσαρμοσμένα μορφολογικά, ασταθή φωνολογικά

ο shaouish/σαουίς ‘αστυφύλακας’ (αλλά *ο τσαούσης* ‘άνθρωπος με έντονη προσωπικότητα, αψύς’, όπως και στην ΚΝΕ),

το mishmish ‘βερούκοκο’,

το ασίρ άσαμπ ‘χυμός από ζαχαροκάλαμο’,

ο sheh el hara ‘αρχηγός μιας περιοχής, μιας κοινότητας, αυτός που ξέρει τους πάντες και τα πάντα’,

ο shaγιάλ/σαγιάλ ‘αχθοφόρος’ (αλλά και: *ο χαμάλης*),

η hanaφεία/χαναφία ‘βρύση’.

Δανεισμός vs εναλλαγή κωδίκων

B. Λέξεις στα όρια δανεισμού και εναλλαγής κωδίκων. Μη προσαρμοσμένες

journal (πβ. γαλ. *journal*) 'εφημερίδα',
shababik 'παράθυρα',
shebsheb 'παντόφλες χαρακτηριστικές της αμφίεσης των Αιγυπτίων',
shorabia/shorab και *σουράμπα* 'κάλτσα ή μπάλα φτιαγμένη από παλιές κάλτσες',
άχουα μαζμπούτ 'καφές σωστός, δηλ. μέτριος',
γκάζαρ 'καρότα',
γκαζάρ 'χασάπης, κρεατάς',
καμπρίτ 'σπίρτα',
μαντράσα 'σχολείο',
μάτμπαχ 'κουζίνα',
μιράγια 'καθρέπτης',
σιγκάρα 'τσιγάρο' (πληθ. *σαγκάιαρ*),
τα-τουα 'τασάκι',
ταμπασίρ 'κιμωλία'.

Δάνεια από τη γαλλική

Ιδιαιτερότητες του αιγυπτιώτικου ιδιώματος και όχι δάνειες λέξεις που απαντούν και στην ΚΝΕ (π.χ.: *το καρνέ, το μιλφείγ, το ριντό, το ρουζ*).

Γαλλικό δάνειο στα αιγυπτιώτικα και στην κοινή: ιδιαίτερο στοιχείο των αιγυπτιώτικων που ενσωματώθηκε στην ΚΝΕ μέσω των Αιγυπτιωτών που επαναπατρίστηκαν;;

Δάνεια από τη γαλλική

Γραμματική κατηγορία του ονόματος,
Απόδοση γένους.

Μεγάλος αριθμός μη προσαρμοσμένων
μορφολογικά λέξεων,

Αστάθεια στη φωνολογική προσαρμογή

autobus: [otobys]/οτομπίς/οτομπούς ‘λεωφορείο’,

jambon: [zãbõ]/ζαμπόν,

pension: [rãsjõ]/πανσιόν

coiffeuse: [kwafoz]/κουαφέζ, αλλά και *κουαφέζα*
‘κομμώτρια’).

Δάνεια από τη γαλλική

1. Λέξεις μη προσαρμοσμένες μορφολογικά

ο μπροκαντέρ ‘αντικέρ’,

η μπροκαντερί ‘αντικερί’,

η ρεζιντάνς ‘άδεια παραμονής’,

η παλεστινιέν ‘φουρνάκι που προσαρμόζεται στην γκαζιέρα’ (και *η παλεστινέζικια*),

η μερσερί ‘κατάστημα με είδη ραπτικής’,

η λενζερί ‘κατάστημα ασπρορούχων, νυχτικών’,

η ταντουρερί ‘καθαριστήριο-βαφείο ρούχων’,

Δάνεια από τη γαλλική

1. Λέξεις μη προσαρμοσμένες μορφολογικά
το ντισπανσέρ 'ιατρείο',
το μπονέ 'σκουφάκι θαλάσσης',
το κασκορσέ 'γυναικείο φανελάκι'
το ραντό 'εξέδρα μέσα στη θάλασσα',
το αμπονέ 'κάρτα απεριορίστων διαδρομών',
το σιφόν 'καζανάκι',
το μπρικέ 'αναπτήρας',
το σαντριέ 'τασάκι',
το μπουταγκάζ 'φιάλη υγραερίου'.

Δάνεια από τη γαλλική

2. Λέξεις προσαρμοσμένες μορφολογικά

appendicite, le > **ο απαντισίτης**

‘σκωληκοειδίτιδα’,

pilote, le > **ο πιλότος** ‘οδηγός πλοίου στη διώρυγα’ (**η πιλοτίνα** ‘πλοίο που οδηγεί άλλα πλοία στη διώρυγα’),

prune, la > **η προύνα** ‘δαμάσκηνο’,

rommade, la > **η πομάδα** ‘κρέμα, αλοιφή’,

bombonne, la > **η μπομπόνα** ‘φιάλη υγραερίου’,

lustre, le > **το λούστρο** ‘ο πολυέλαιος’

Δάνεια από τη γαλλική

3. Λέξεις ασταθείς ως προς την προσαρμογή
coiffeuse, la > **η κουαφέζα** και **η κουαφέζ**
tir, le > **ο τίρος** και **το tir-aux-pigeons** ‘σκοποβολή’
4. Λέξεις ασταθείς ως προς την απόδοση γένους
ront, le > **ο πόντης, το πόντι** ‘εξέδρα από την ακτή προς τη θάλασσα’ (και **το ποντόνι**),
gelée, la > **η τζέλη, το τζέλι** ‘ζελές’,
το φριζιντέρ και **η φριζιντέρ** (κατ’ αναλογία με το **η παγωνιέρα**) ‘ηλεκτρικό ψυγείο’.

Δάνεια από τη γαλλική

5. Λέξεις ασταθείς ως προς την προσαρμογή και ως προς την απόδοση γένους

entrée, la > *ο αντρές, το αντρέ* 'είσοδος σπιτιού',

roulailler, le > *ο πουλαγιές, το πουλαγιέ* 'τελευταίος εξώστης στο θέατρο'.

Ερευνητικά ερωτήματα

Ως προς τα εξωγενή χαρακτηριστικά:

- Αναζήτηση αντίστοιχων μελετών για άλλες γλώσσες της Αιγύπτου της εποχής (γαλλικά, αγγλικά, αραβικά)
- Μελέτες για την πολυπολιτισμική – πολυγλωσσική Αλεξάνδρεια
- Δημιουργία ενός δικτύου ερευνητών

- Η γλωσσική βιογραφία Αιγυπτιωτών,
- η καταγραφή των γλωσσών που γνωρίζουν και χρησιμοποιούν και αυτών που διδάσκονται στο σχολείο,
- οι στάσεις τους απέναντι στην έντονη πολυγλωσσία του περίγυρου και απέναντι στις γλώσσες που ακούν.

Ερευνητικά ερωτήματα

- Ως προς τα ενδογενή χαρακτηριστικά:
- Επιτόπια έρευνα στην Αίγυπτο, σύγκριση των σημερινών αιγυπτιώτικων που μιλιούνται εκεί με το δείγμα μας και με την κοινή (πηγές δανεισμού, βαθμός ενσωμάτωσης δάνειων λέξεων, μορφολογικές και συντακτικές ιδιαιτερότητες, γνώση ευρωπαϊκών γλωσσών/αραβικής)

شكرا لك

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

MERCI

Ρέα Δελβερούδη
Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Εθνικό και Καποδιστρικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
rdel@frl.uoa.gr

Βιβλιογραφία

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ά. 1994. *Νεολογικός δανεισμός της νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ά. & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου. 2003. Συγχρονικές και διαχρονικές τάσεις στο γένος της ελληνικής. Μια θεωρητική πρόταση. Στο Ά. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ράλλη & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.), *Το γένος*. Αθήνα: Πατάκης, 13-56.
  - Αξαμπανόπουλος, Π. 2017. [Η αναπαράσταση της γλωσσικής ποικιλότητας και η \(ανα\)παραγωγή της πρότυπης γλωσσικής ποικιλίας σε εγχειρίδια της γαλλικής ως ξένης γλώσσας](#). Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Αθήνα: ΕΚΠΑ.
  - Δελβερούδη, Ρ. 1996. Διαλεκτολογικές μελέτες στη Λέσβο στις αρχές του αιώνα. Στο Σ. Αναγνώστου, *Λεσβιακά, ήτοι συλλογή περί Λέσβου πραγματειών*, Φωτομηχανική ανατύπωση της έκδοσης του 1903. Επιμ.-Προλεγόμενα: Ρ. Δελβερούδη. Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας.
  - Δελβερούδη, Ρ. (υπό δημοσίευση), Αιγυπτιώτικα: ένα γλωσσικό ιδίωμα υπό εξαφάνιση (;), στο: Α. Αρχάκης, Ν. Κουτσούκος, Γ. Ι. Ξυδόπουλος, Δ. Παπαζαχαρίου (επιμ.), *Γλωσσική ποικιλία*, αφιερωματικός τόμος στην Α. Ράλλη.
  - Haugen, E. 1950. The analysis of linguistic borrowing. *Language* 26:2, 210-231.
  - Hernández-Campoy, J. M. & J. C. Conde-Silvestre (επιμ.). 2012. *The handbook of historical sociolinguistics*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Βιβλιογραφία

- Horrocks, G. 2006. *Ελληνικά. Ιστορία της γλώσσας και των ομιλητών της*. Αθήνα: Εστία.
- Irvine, J. T. & S. Gal, S. 2000. Language ideology and linguistic differentiation. Στο P. Kroskrity (επιμ.), *Regimes of language*. Santa Fe, NM: School of American Research Press, 35-83.
- Lanver, M. 2011. *The British in Egypt: Community, crime and crises 1882-1922*. London: Tauris Academic Studies.
- Ράλλη Α. 2003. Ο καθορισμός του γραμματικού γένους στα ουσιαστικά της νέας ελληνικής. Στο Ά. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ράλλη & Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.), *Το γένος*. Αθήνα: Πατάκης, 57-99.
- Ralli, A. 2016. Strategies and patterns of loan verb integration in Modern Greek varieties. Στο A. Ralli (επιμ.), *Contact Morphology in Modern Greek Dialects*. Cambridge: Cambridge Scholars Press, 73-108.

Βιβλιογραφία

- Ralli, A., M. Gkiouleka & V. Makri. 2015. Gender and inflection class in loan nouns integration. *SKASE Journal of theoretical linguistics* 12:3, 422-460.
- Romaine. S., 1982. *Socio-historical linguistics: its status and methodology*. New York: Cambridge University Press.
- Σαραντάκος, Ν. 2011. *Λέξεις που χάνονται*. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού πρώτου.
- Seaman, D. P. 1972. *Modern Greek and American English in contact*. The Hague, Paris: Mouton.
- Schendl, H. 2012. Multilingualism, code-switching, and language contact in historical sociolinguistics. Στο J. M. Hernández-Campoy & J. C. Conde-Silvestre (επιμ.), *The handbook of historical sociolinguistics*. Oxford: Wiley-Blackwell, 520-533.
- Schreier, D. 2012. The impact of migratory movements on linguistic systems: Transplanted speech communities and varieties from a historical sociolinguistic perspective. Στο J. M. Hernández-Campoy & J. C. Conde-Silvestre (επιμ.), *The handbook of historical sociolinguistics*. Oxford: Wiley-Blackwell, 534-551.

Βιβλιογραφία

- Τριανταφυλλίδης, Μ. ([1953] 1963) Τα ελληνικά των Ελλήνων της Αμερικής, Άπαντα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, τ. Β', Θεσσαλονίκη, 269-298.
- Thomason, S. & T. Kaufman. 1988. *Language contact, creolization and genetic linguistics*. Berkeley: University of California Press. Trimi-Kirou, E. 1996. « *Kinotis* » *Grecque d'Alexandrie : Sa politique éducative (1843-1932)*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Université des Sciences Humaines de Strasbourg (Strasbourg II).
- Τσοκαλίδου, Ρ. 2004. Γλώσσα και ταυτότητα στην ελληνική διασπορά. Στο Ρ. Τσοκαλίδου & Μ. Παπαρούση (επιμ.), *Θέματα ταυτότητας στην ελληνική διασπορά: γλώσσα και λογοτεχνία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Weinreich, U. 1953. *Languages in contact. Findings and problems*. The Hague: Mouton & Co.
- Winford, D. 2003. *An introduction to contact linguistics*. Oxford: Wiley-Blackwell.